

Fotografie S

2de graad D/A-finaliteit
II-Fot-da

BRUSSEL

D/2021/13.758/062

Versie januari 2022

Disclaimer

Gezien de te grote omvang en gedetailleerdheid van het geheel van de basisvorming en de specifieke vorming zoals bepaald door de Vlaamse regering (eindtermen, specifieke eindtermen, beroepskwalificaties) zal er, in tegenstelling tot het oorspronkelijke opzet van onze leerplannen, veelal onvoldoende ruimte zijn om de leerplandoelen in dit leerplan met voldoende diepgang te realiseren binnen de beschikbare onderwijstijd of voor het schoolbestuur, het lerarenteam of de individuele leraar om eigen inhoudelijke of didactische keuzes te maken.

De leerplannen 2de graad zijn opgesteld onder voorbehoud van de uitspraak van het Grondwettelijk Hof met betrekking tot het verzoekschrift waarmee de vernietiging van dat decreet wordt gevraagd.

Naargelang de samenstelling van de studierichting waarvoor een leerplan geldt, integreren de leerplandoelen eindtermen basisvorming, cesuurdoelen en/of doelen die leiden naar een beroepskwalificatie. In de concordantietabel geven we duidelijk aan welke leerplandoelen de eindtermen basisvorming, de cesuurdoelen en/of de doelen die leiden naar een beroepskwalificatie realiseren. De opgenomen cesuurdoelen en de doelen die leiden naar een beroepskwalificatie werden in overleg met de onderwijsverstrekkers vastgelegd en zijn onder voorbehoud van de goedkeuring van de curriculumdossiers 2de graad.

1 Algemene inleiding

De start van de modernisering secundair onderwijs gaat gepaard met een nieuwe generatie leerplannen. Net zoals in de eerste graad zijn de nieuwe leerplannen van de tweede graad ingebed in het vormingsconcept van de katholieke dialogeschool en gaan ze uit van de professionaliteit van de leraar en het eigenaarschap van de school en het lerarenteam.

1.1 Het leerplanconcept: vijf uitgangspunten

De nieuwe leerplannen vertrekken vanuit het **vormingsconcept** van de katholieke dialogeschool en laten toe om optimaal aan te sluiten bij het pedagogisch project van de school en de beleidsbeslissingen die de school neemt vanuit haar eigen visie op onderwijs (taalbeleid, evaluatiebeleid, zorgbeleid, ICT-beleid, kwaliteitsontwikkeling, keuze voor vakken en lessen ...).

De nieuwe leerplannen ondersteunen **kwaliteitsontwikkeling**: het leerplanconcept spoort met kwaliteitsverwachtingen van het Referentiekader onderwijskwaliteit (ROK). Kwaliteitsontwikkeling volgt dan als vanzelfsprekend uit keuzes die de school maakt bij de implementatie van leerplannen.

De nieuwe leerplannen faciliteren een **gerichte studiekeuze** na de tweede graad. Het proces van de studiekeuze eindigt immers niet na de eerste graad. In de tweede graad onderzoeken leerlingen meer gericht waar hun capaciteiten liggen en wat hun talenten zijn. Leerplannen zijn daarbij een belangrijk hulpmiddel. De doelen sluiten aan bij de verwachte competenties van leerlingen die voor een bepaalde studierichting kiezen. De feedback en evaluatie bij de realisatie ervan beïnvloeden op een positieve manier de keuze van leerlingen voor een meer geprofileerde studierichting in de derde graad.

De nieuwe leerplannen gaan uit van de **professionaliteit** van de leraar en het **eigenaarschap** van de school en het lerarenteam. Ze bieden pedagogisch-didactisch voldoende ruimte voor een eigen aanpak van de leraar, het lerarenteam of de school [\[zie disclaimer\]](#).

De nieuwe leerplannen borgen de **samenhang** in de vorming van de tweede graad. Leerplannen zorgen voor een samenhangend fundament van vorming voor alle leerlingen binnen een finaliteit en een studierichting. Ze vertrekken vanuit een gemeenschappelijk referentiekader en hanteren een gelijkgerichte terminologie met respect voor de eigenheid van elk vak. De samenhang in de tweede graad betreft zowel de verticale samenhang (de plaats van het leerplan in de opbouw van het curriculum) als de horizontale samenhang tussen vakken binnen studierichtingen en over studierichtingen en finaliteiten. Waar relevant geven de leerplannen expliciet aan voor welke doelen van andere leerplannen in de school verdere afstemming mogelijk is. Op die manier faciliteren en stimuleren de leerplannen leraren algemene vorming (incl. godsdienstleraren) en leraren specifieke vorming om over de vakken heen samen te werken en van elkaar te leren. Een verwijzing van een vakleraar naar de lessen van een collega laat de leerlingen niet alleen aanvoelen dat de verschillende vakken onderling samenhangen en dat ze over dezelfde werkelijkheid gaan, maar versterkt ook de mogelijkheden tot transfer.

In wat volgt gaan we dieper in op een aantal uitgangspunten.

1.2 De vormingscirkel – de opdracht van secundair onderwijs

De leerplannen vertrekken vanuit een gedeelde inspiratie die door middel van een vormingscirkel voorgesteld wordt. We 'lezen' de cirkel van buiten naar binnen.

- Een lerarenteam werkt in een katholieke dialogeschool die onderwijs verstrekt vanuit een **specifieke traditie**. Vanuit het eigen pedagogisch project kiezen leraren voor wat voor hen en hun school goed onderwijs is.
- Ze wijzen leerlingen daarbij de weg en gebruiken daarvoor **wegwijzers**. Die zijn een inspiratiebron voor hen en hun collega's en zorgen voor een Bijbelse 'drive' in hun onderwijs.
- De kwetsbaarheid van leerlingen ernstig nemen betekent dat elke leerling **beloftevol** is en alle leeransen verdient. Die leerling is **uniek als persoon** maar ook **verbonden** met de klas, de leraar, de school en de bredere samenleving. Scholen

- zijn daarbij **gastvrije plaatsen** waar leerlingen en leraren elkaar ontmoeten in diverse contexten. De leraar vormt zijn leerlingen vanuit een **genereuze** attitude, hij geeft om zijn leerlingen en hij houdt van zijn vak. Hij durft af en toe de gebaande paden verlaten en stimuleert de **verbeelding en creativiteit** van leerlingen. Zo zaait hij door zijn onderwijs de kiemen van een hoopvolle, **meer duurzame en meer rechtvaardige wereld**.
- Leraren vormen leerlingen door middel van inhouden van vorming, die we groeperen in **vormingscomponenten**: levensbeschouwelijke vorming, culturele vorming, economische vorming, lichamelijke vorming, maatschappelijke vorming, natuurwetenschappelijke en technische vorming, sociale vorming, talige vorming en wiskundige vorming. De aaneengesloten cirkel van vormingscomponenten wijst erop dat vorming een geheel is en zich niet in schijfjes laat verdelen. Je kan onmogelijk over culturele vorming spreken zonder met taal bezig te zijn; je kan niet beweren dat wetenschap en techniek geen band hebben met economie, wiskunde of geschiedenis. Dwarsverbindingen doorheen de vakken zijn daarbij belangrijk. De vormingscirkel vormt dan ook een dynamisch geheel van elkaar voortdurend beïnvloedende en versterkende componenten.
  - Een leraar vormt leerlingen als **individuele leraar** maar werkt ook binnen **lerarenteams** en binnen een **beleid van de school**. De gemeenschappelijke leerplannen (Gemeenschappelijk funderend leerplan en Gemeenschappelijk leerplan ICT) helpen daartoe. Ze worden gestuurd door keuzes die een school (schoolbestuur, beleidsteam, lerarenteam) maakt. Het Gemeenschappelijk funderend leerplan zorgt voor het fundament van heel de vorming dat gerealiseerd wordt in vakken, in projecten, in schoolbrede initiatieven of in een specifieke schoolcultuur.
  - De uiteindelijke bedoeling is om **alle leerlingen** kwaliteitsvol te vormen. Die leerlingen zijn dan ook het hart van de vormingscirkel, zij zijn het op wie we inzetten. Zij dragen onze hoop mee: de nieuwe generatie die een meer duurzame en meer rechtvaardige wereld zal creëren.

1.3 Ruimte voor leraren(teams) en scholen

[zie disclaimer]

De vrijheid die de leraar krijgt om met het leerplan te werken vraagt van hem een grote professionaliteit. Professionaliteit vergt meesterschap. De leraar is dus een meester in zijn vak; hij beheerst de inhouden die hij onderwijst. Een diep gevoel van verantwoordelijkheid en de overtuiging dat elke leerling het recht heeft om op een goede manier gevormd te worden, liggen aan de basis van zijn professioneel bezig zijn.

Vorming is voor die leraar nooit te herleiden tot een cognitieve overdracht van inhouden. Vorming is iets wat hem in die mate beroert dat hij voor iedere leerling de juiste woorden en gebaren zoekt om de wereld te ontsluiten. Hij wil de leerling tot bij de wereld brengen. De leraar introduceert leerlingen in de wereld waarvan hij houdt en hij probeert hen ook vriend van die wereld te laten worden. Een leraar zorgt er bijvoorbeeld voor dat leerlingen gegrepen kunnen worden door de cultuur van het Frans of door het ambacht van een metselaar. Hij initieert leerlingen in een wereld en probeert hen zover te brengen dat ze er hun eigen weg in kunnen vinden.

We hebben de leerplandoelen noch chronologisch noch hiërarchisch geordend. Vanuit het pedagogisch project van de school, vanuit zijn passie, expertise en creativiteit, in functie (van de beginsituatie) van de klasgroep kan de leraar eigen accenten leggen en differentiëren. Hij kan kiezen welke leerplandoelen hij op welke manier samenneemt bij het uitwerken van lessen, thema's of projecten.

In het leerplan leggen we geen didactische werkvormen vast. Ter ondersteuning van leraren(teams) geven we voor bepaalde leerplanonderdelen louter een indicatie van de nodige onderwijstijd. Dat betekent dat leraren(teams) alle vrijheid hebben om langere leerlijnen op te bouwen en in te zetten op de spiraalsgewijze aanpak van bepaalde leerplandoelen. Leraren bepalen zelf welke contexten ze laten spelen, welke methodieken ze hanteren.

1.4 Differentiatie

De nieuwe leerplannen bieden volop kansen om gedifferentieerd te werken. Ze laten toe om te differentiëren op verschillende manieren:

- verschillende inhoudelijke keuzes;
- doelen integreren;
- inhouden verbreden door andere contexten aan bod te laten komen;
- verdieping aanbieden;
- in te spelen op verschillen in het abstractievermogen van leerlingen.

Differentiëren is van belang in alle leerlingengroepen. Leerlingen die starten in een studierichting van de tweede graad en voor wie dit leerplan bestemd is, behoren immers wel tot de doelgroep, maar bevinden zich niet noodzakelijk in dezelfde beginsituatie. Dikwijls hebben zij reeds een niet te onderschatten – maar soms sterk verschillende – bagage mee vanuit de eerste graad, de gevolgde basisoptie, de thuissituatie en vormen van informeel leren. Het is belangrijk om zicht te krijgen op die aanwezige kennis en vaardigheden en vanuit dat gegeven, soms gedifferentieerd, verder te bouwen.

Ook de motivatie van leerlingen is soms sterk verschillend. Sommige leerlingen denken meer conceptueel en abstract. Andere leerlingen komen vanuit een meer concrete benadering sneller tot inzichtelijk denken. De ene context kan betekenisvol zijn voor een leerlingengroep, terwijl een andere context dan weer betekenisvoller kan zijn voor een andere leerlingengroep.

Daarnaast bieden leerplannen kansen om de complexiteit van leerinhouden aan te passen. Dat kan door een complexere situatie te schetsen, een minder ingewikkelde bewerking of handeling voor te stellen, of door het aanbieden van meer kennis of vaardigheden leerlingen uit te dagen.

Verschiede leerinhouden aanbieden aan verschillende leerlingen is één vorm van differentiatie. Andere mogelijkheden zijn differentiëren in didactiek, in graad van autonomie en ondersteuning. De ene leerling kan snel zelfstandig werken, de andere heeft intense begeleiding nodig. In de wenken bij de leerplandoelen verwijzen we soms naar differentiatiemogelijkheden. Dat kan door al dan niet ondersteuning of hulpmiddelen aan te bieden in de vorm van voorbeelden, schrijfkaders, stappenplannen ...

Didactische differentiatie kan ook betrekking hebben op het flexibel aanwenden van de beschikbare leertijd, zoals variëren in tempo van onderwijzen en in leertempo van leerlingen, de ene leerling of leerlingengroep wat meer tijd geven dan de andere om hetzelfde te leren.

Differentiatie kan ook door leerlingen naar verschillende producten te laten toewerken die dan naar gedifferentieerde vormen van evaluatie leiden.

1.5 Opbouw van de leerplannen

Elk leerplan is opgebouwd volgens een vaste structuur: algemene inleiding, situering, pedagogisch-didactische duiding, leerplandoelen, basisuitrusting, concordantie. Alle onderdelen van het leerplan maken inherent deel uit van het leerplan. Schoolbesturen van Katholiek Onderwijs Vlaanderen die de leerplannen gebruiken, verbinden zich tot de realisatie van het gehele leerplan.

In de **algemene inleiding** belichten we het leerplanconcept en gaan we o.m. dieper in op de visie op vorming, de ruimte voor leraren(teams) en scholen en de mogelijkheden tot differentiatie.

In de **situering** beschrijven we - waar relevant - de samenhang met de eerste graad, de samenhang in de tweede graad en de plaats in de lessentabel.

In de **pedagogisch-didactische duiding** komen de inbedding in het vormingsconcept, de krachtlijnen, de opbouw, de leerlijnen, de aandachtspunten met o.m. de nieuwe accenten van het leerplan aan bod.

De **leerplandoelen** zijn sober en helder geformuleerd waarbij het leerplandoel als geheel het verwachte niveau van realisatie en beheersing aangeeft. Waar relevant voegen we bij de leerplandoelen een opsomming of een afbakening (★) toe die duidelijk aangeeft wat bij de realisatie van het leerplandoel aan bod moet komen. Ook de pop-ups bevatten informatie die noodzakelijk is bij de realisatie van het leerplandoel.

Alle leerplandoelen zijn te bereiken, met uitzondering van attitudes. Leerplandoelen die een **attitude** zijn en dus na te streven, duiden we aan met een sterretje (*).

We tonen de **samenhang** met andere leerplannen in de **tweede graad**. Zo geven we het overleg in lerarenteams alle kansen. Waar relevant verwijzen we ook naar **samenhang met de eerste graad** en naar specifieke items die reeds in de leerplannen van de eerste graad aan bod kwamen.

Ten slotte geven we een aantal zinvolle of inspirerende **wenken** (✓). Het betreft voornamelijk een noodzakelijke toelichting bij leerplandoelen of specifieke begrippen, suggesties voor een mogelijke didactische aanpak of een afbakening van de leerstof.

De **basisuitrusting** geeft aan welke materiële uitrusting vereist is om de leerplandoelen te kunnen realiseren.

In de **concordantie** geven we aan welke leerplandoelen gerelateerd zijn aan bepaalde eindtermen, cesuurdoelen of doelen die leiden naar beroepskwalificaties.

1.6 Tot slot

[zie disclaimer]

De nieuwe leerplannen geven richting en laten ruimte. Ze faciliteren de inhoudelijke dynamiek en de continuïteit in een school en lerarenteam. Ze vormen een kwaliteitskader dat inzet op een eigen visie en een identiteitskader dat de unieke identiteit van een school in de diverse samenleving versterkt en ondersteunt. Zo garanderen we binnen het kader dat door de Vlaamse regering werd vastgelegd voldoende

vrijheid voor schoolbesturen om het eigen pedagogisch project vorm te geven vanuit de eigen schoolcontext. We versterken het eigenaarschap van scholen die d.m.v. eigen beleidskeuzes de vorming van leerlingen gestalte geven. We creëren ook ruimte voor het vakinhoudelijk en pedagogisch-didactisch meesterschap van de leraar, maar bieden – via pedagogische begeleiding – ondersteuning waar nodig.

2 Situering

2.1 Samenhang in de tweede graad

2.1.1 Samenhang binnen de studierichting Fotografie

De leerplandoelen van de module Artistieke vorming uit het leerplan MEAV (Maatschappelijke, Economische en Artistieke Vorming) van de algemene vorming zijn opgenomen in het leerplan Fotografie en hoef je niet afzonderlijk te behandelen.

Een wisselwerking tussen de vakken van de algemene vorming en de fotografievakken is voor de studierichting zinvol. Je kan vooral verbinden met doelen van het leerplan natuurwetenschappen waar de link met fotografie eenvoudig gelegd wordt, zoals bij licht en straling ...

Het refereren naar het kunstgebeuren vroeger en nu zal een vanzelfsprekend item zijn in de wisselwerking tussen leraar, leerling en leerdoelen. Het is vanuit pedagogisch-didactisch standpunt noodzakelijk om samenhang te brengen tussen theoretische benaderingen en de artistieke toepassingen.

2.2 Plaats in de lessentabel

Het leerplan is gericht op 22 graaduren en is bestemd voor de studierichting Fotografie. [\[zie disclaimer\]](#)

3 Pedagogisch-didactische duiding

3.1 Fotografie en het vormingsconcept

Het leerplan Fotografie is ingebed in het vormingsconcept van de katholieke dialoogschool. In het leerplan Fotografie ligt de nadruk op het artistieke wat aan bod komt door een integratie van de culturele en sociale vorming. De wegwijzers verbeelding, gastvrijheid en kwetsbaarheid en belofte maken er inherent deel van uit.

Culturele vorming

Culturele vorming biedt leerlingen mogelijkheden om kunst en cultuur te verkennen en te verwerken. Leerlingen onderzoeken hoe de wereld of de samenleving is en verbeelden hoe die zou kunnen zijn. Kunst stimuleert hen om met een kritische en open blik cultuur waar te nemen. Via kunst en cultuur komen ze ook in contact met het artistieke. Artistieke uitingen van zichzelf en anderen raken en inspireren leerlingen. Ze ontwikkelen hun creatief denken en doen. Zo groeit hun cultureel bewustzijn. Dat draagt bij tot hun persoonlijke ontwikkeling in relatie met de anderen. Kunst helpt leerlingen om de eigen perceptie van die realiteit te verbeelden en op persoonlijke wijze weer te geven.

Sociale vorming

In sociale vorming leggen we de focus op de mens als een relationeel wezen. Leerlingen leren zichzelf kennen als meer dan 'losse individuen', maar herkennen en erkennen zich als persoon en als knooppunt van relaties. Sociale vorming daagt hen uit om minder ik-gericht en meer empathisch te gaan leren en leven en duurzame sociale en relationele vaardigheden te ontwikkelen.

Samen creëren en samen verbeelden betekent dat ze rekening houden met zichzelf, hun eigen mogelijkheden en met de ander.

Verbeelding

Kunst geeft een specifiek creatieve, verbeeldende kijk op de mens, de wereld en op God. Verbeelding breidt het voorstellingsvermogen van leerlingen uit en geeft ruimte om datgene wat niet onmiddellijk tastbaar is, uit te drukken en over te dragen. Leerlingen krijgen kansen om nieuwe werelden te leren kennen en te maken waar ze intens van kunnen genieten. Via kunst stimuleren we leerlingen om hun verbeeldingskracht te beleven, te versterken, vorm te geven en ervan te genieten. Aan de grondslag van een artistieke, kunstzinnige ervaring ligt de verbeelding.

Gastvrijheid en uniciteit in verbondenheid

Vanuit onze christelijke mensvisie erkennen en waarderen we de leerling als uniek persoon met eigen mogelijkheden en beperkingen, een eigen geschiedenis en persoonlijkheid. Artistieke expressie is betrokken op identiteit, op het diepste wezen van de mens. Door het beschouwen van en geraakt worden door, geeft kunst zin en betekenis aan wie we zijn en aan de wereld waarin we leven. Leerlingen krijgen kansen om te groeien in relatie met zichzelf, de andere en de wereld.

Kwetsbaarheid en belofte

Door in aanraking te komen met een of meer artistieke vormen ontdekken leerlingen hun interesses en mogelijkheden. Zij kunnen door creatieve uitingen geraakt worden en ze worden geconfronteerd met hun kwetsbaarheid, grenzen, dromen en groeikansen. Daardoor leren ze hun eigen kracht en kwetsbaarheid kennen. Volgehouden inspanningen zijn nodig om hun artistieke expressievorm verder te ontwikkelen.

Uit die vormingscomponenten en wegwijzers zijn de krachtlijnen van het leerplan ontstaan.

3.2 Krachtlijnen

Technologisch en theoretisch inzicht krijgen in het fotografisch proces

Leerlingen krijgen inzicht in de fotografische technieken en principes en gaan vanuit een wetenschappelijk referentiekader inzichtelijk om met de samenstelling en de werking van hulpmiddelen en materialen die in de fotografie gebruikt worden. Ze volgen de technische evolutie en nieuwe tendensen binnen de fotografie.

Verbeeldingskracht en vakdeskundigheid inzetten bij het fotograferen en presenteren

De technische kant van fotografie is geen doel op zich, wel vormt ze een noodzakelijke onderbouw voor iedereen die de beelden die hij maakt, gericht wil sturen. Ideeën over fotografie moeten kunnen resoneren in vormen, en andersom.

De fotografie is geëvolueerd van een analoge naar een bijna uitsluitend digitale sector, waardoor het voor leerlingen niet enkel belangrijk is dat ze leren omgaan met die digitale technologieën maar ook dat ze daarin leren keuzes maken in functie van toepasbaarheid en functionaliteit maar ook van duurzaamheid en (economische en ethische) verantwoordelijkheid.

Kunst en cultuur onderzoeken, betekenis geven en waarderen

De leerlingen ontwikkelen een fotografische beeldtaal waarmee ze hun expressieve, communicatieve mogelijkheden verruimen. Creatief aan de slag gaan met fotografie stimuleert leerlingen om nieuwe contexten en denkkaders te verkennen en te ontwikkelen. Het helpt hen diverse toekomstbeelden vorm te geven en bespreekbaar te maken vanuit een open houding met respect voor diverse waarden.

Leerlingen hebben het vermogen om iets te maken. Creativiteit zet de verbeelding aan het werk. En anderzijds stimuleert verbeelding die creativiteit. Dankzij verbeelding kunnen leerlingen genieten van artistieke ervaringen en expressie en wordt hun creatieve capaciteit weer geïnspireerd.

Gedreven met fotografie omgaan, individueel en samen met anderen

Leerlingen kunnen door artistieke uitingen geraakt en geïnspireerd worden. Ze ontwikkelen hun creatief denken en doen. Zo groeit hun cultureel bewustzijn wat bijdraagt tot hun persoonlijke ontwikkeling in de steeds veranderende wereld.

Leerlingen gaan met een nieuwsgierige betrokkenheid om met kunst en cultuur. Ze gaan die onbevooroordeeld waarnemen, interpreteren die en waarderen ze. Ze gebruiken die kunst- en cultuuruitingen als een springplank voor hun eigen concepten, ideeën en creaties.

Door kunst- en cultuur(geschiedenis) leren leerlingen zichzelf, de omgeving, de maatschappij en de wereld te ontdekken en begrijpen. Leerlingen onderzoeken hoe de wereld of de samenleving is of zou kunnen zijn. Kunst geeft een specifieke kritische en diverse manier van kijken naar cultuur (de mens, de wereld, religie ...).

Ze leren fotografie en andere expressievormen waarderen, ervan genieten, ze beleven en ervaren kunst en cultuur. Ze uiten hun emoties, worden bewust van zichzelf en van de verschillende mogelijkheden tot expressie en zien in dat elke artistiek-expressieve taal deel uitmaakt van een universele taal. Ze krijgen vanuit kunst dieper inzicht in zichzelf en in de hen omringende wereld. Dankzij fotografie geven leerlingen uiting van hun binnenwereld aan de buitenwereld. Daardoor ontstaat een confrontatie met de binnenwereld van de ander. Daarnaast verwerken ze ook uitingen van anderen en verrijken op die manier hun binnenwereld.

3.3 Opbouw

- Esthetiek van de fotografie
- Proces van de fotografie
- Beeldverwerking
- Presentatie

3.4 Leerlijnen

3.4.1 Samenhang met de derde graad

In de 2de graad komt de basis van het fotograferen aan bod, waarna men in de 3de graad meer aandacht zal besteden aan het verder uitdiepen van de inhoudelijke, de technische en de esthetische aspecten van fotografie, aan studiówerk, aan publicitaire en industriële contexten.

Daarnaast zal in de 3de graad ook het digitaal filmen en videobewerking aan bod komen.

3.5 Aandachtspunten

Om de beroepsgerichte vorming in de D/A-finaliteit effectief te realiseren, is het van belang dat leerlingen een aantal generieke competenties verwerven. Zij fungeren als onderbouw van de beroepsgerichte vorming, ze zijn de voorwaarde om die vorming te kunnen realiseren. In sommige gevallen worden die generieke competenties in het leerplan binnen specifieke doelen uitgediept of geconcretiseerd, maar in alle gevallen is het belangrijk dat je er als leraar en lerarenteam oog voor hebt. Je vindt die generieke onderbouwende competenties bij LPD 0.

De sociale media zorgen ervoor dat er meer dan ooit gefotografeerd wordt. Je moedigt leerlingen aan om verder te kijken dan de vluchtige, visuele communicatie en stuurt hen aan om via de kracht van het beeld ook te vertellen, te prikkelen, een kritische kanttekening te maken, te vermaken, te contempleren, te experimenteren. De leerling is eerder een jonge, zoekende auteur dan een technicus. Het proces en het durven experimenteren is dan ook belangrijker dan het eindproduct.

De leerling verwerft een onderzoekende, verkennende, experimentele en creatieve beeldende ingesteldheid in de brede context van fotografie ter oriëntering naar de derde graad. Door gericht en geconcentreerd waar te nemen en die waarneming te beschrijven in een beeldende taal, ontwikkelt de leerling zijn ruimtelijk en visueel bewustzijn en vermogen.

Het leerplan Fotografie is een **graadleerplan**. Het lerarenteam dient de leerplandoelen te spreiden over de twee leerjaren, overleg en een planmatige aanpak is hierbij cruciaal.

Het is belangrijk om het leerplan **in zijn geheel** te beschouwen waarbij verschillende leerplandoelen onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn en over de rubrieken heen moeten worden bekeken en aangepakt. De ordening in dit leerplan leidt niet tot een organisatie van een afzonderlijke vakkenstructuur.

Het is vanuit pedagogisch – didactisch standpunt dan ook absoluut nodig om degelijke samenhang te brengen tussen praktijk en theorie. Dat betekent dat er voor het specifieke deel van de studierichting geen verdeling is in vakken. Er komt een **integratie van technologie en praktijk**. De leerplandoelen worden zo aangeboden dat de praktijk en de theorie als een geheel ervaren wordt, waardoor de afstemming van de theorie op de praktijk optimaal wordt.

Dit leerplan beoogt de leraar, vakgroep en school eigen accenten te laten leggen waar onder meer de professionaliteit van de leraar volop kan spelen.

4 Leerplandoelen

LPD 0 De leerlingen handelen

- **in teamverband (organisatiecultuur, communicatie, procedures);**
  - **kwaliteitsbewust;**
  - **economisch en duurzaam;**
  - **veilig, ergonomisch en hygiënisch.**
- ✓ Het leerplandoel bouwt verder op een aantal funderende doelen opgenomen in het Gemeenschappelijk Funderend leerplan. Door het doel te realiseren draag je bij tot de realisatie van de volgende doelen van het GFL:
- LPD 2.1: de leerlingen gedragen zich zorgzaam en respectvol in relaties.
  - LPD 2.3: de leerlingen werken samen om bij te dragen aan een gemeenschappelijk resultaat.

- LPD 3.3: de leerlingen ontwikkelen een integere en op rechtvaardigheid en duurzaamheid gerichte levensbeschouwing.
- LPD 3.4: de leerlingen werken aan een rechtvaardige en duurzame samenleving waar plaats is voor iedereen.
- LPD 5.1: de leerlingen doorlopen een creatief denkproces waarbij ze een zelfgekozen idee onderzoeken en vormgeven in de praktijk.
- LPD 8.3: de leerlingen handelen veilig in de school en respecteren de veiligheidsvoorschriften en procedures.
- LPD 10.1: de leerlingen gaan op een respectvolle manier om met regels en afspraken in de school en in de samenleving.
- LPD 10.2: de leerlingen maken onderbouwde en verantwoorde ethische keuzes.
- ✓ De onderdelen van dit leerplandoel kunnen als onderbouwend doel opgenomen worden in heel wat van de hierna volgende leerplandoelen. Zo uit kwaliteitsbewust handelen zich in zorgvuldig werken, het hebben van aandacht voor details, het controleren van het eigen werk op fouten, het voortdurend reflecteren en zich bijsturen met het oog op het bereiken van de verwachte kwaliteit. Je kan dat zowel op het niveau van het proces als op het eindproduct nastreven.
- ✓ Bij het ergonomisch handelen, kan je tiltips meegeven, aandacht besteden aan de bereikbaarheid en schikking van materiaal en gereedschap ...
- ✓ Je kan wijzen op de herbruikbaarheid van allerlei zaken, de samenstelling van (foto)papier en de herkomst van de grondstoffen. Je kan aandacht besteden aan het inzamelen van toners en cartridges van printers ...
- ✓ Bij het gebruik van machines wijs je altijd eerst op de veiligheidsvoorschriften.

4.1 Esthetiek van de fotografie

LPD 1 De leerlingen lichten hun interesse voor kunst- en cultuuruitingen in heden en verleden toe met aandacht voor subjectieve voorkeuren.

- ✓ Je stimuleert leerlingen in het inzicht en aanvoelen waarom kunst belangrijk kan zijn in hun leven, in hun gedachten en hoe het gevoelens kan beïnvloeden en hen laat groeien als persoon.
- ✓ Je stimuleert leerlingen in hun groei als betrokken cultuurparticipant.
- ✓ Je begeleidt leerlingen in de ontwikkeling van een eigen culturele identiteit: wie ze zijn, wat hun culturele voorkeuren zijn en hoe je die ontwikkelt. Dat cultureel bewustwordingsproces impliceert het ontwikkelen van een eigen culturele interesse, voorkeur, argumentatie. Het is via dat proces van cultuurreflectie dat een persoon zijn eigen unieke culturele identiteit ontwikkelt.
- ✓ Verwoorden dat de eigen culturele interesse kan verrijkt worden in de dialoog met anderen (leerlingen en leraar).
- ✓ Je stimuleert leerlingen tot het verwoorden van gedachten en emoties (positief en negatief).
- ✓ Daarbij schenk je best aandacht aan hun unieke ervaringen met kunst en cultuur, maar ook aan de rol van empathie, aversie en respect.

- ✓ Je kan een breed palet van kunstuitingen aan bod laten komen.
- ✓ De leerlingen kijken en luisteren onbevooroordeeld, “open-minded” en ontvankelijk. Ze tonen interesse voor elkaars kunst- en cultuuruitingen. Ze mogen de tijd nemen, ze krijgen de mogelijkheid trager te kijken en te luisteren. Ze stellen zich emotioneel en affectief open voor kunst. Ze genieten van kunst op een andere wijze dan ze gewoon zijn.
- ✓ De leerlingen staan open voor de appélwaarde die kunst heeft: kunst kan ontroeren, bevreemden, ontzetten, verzachten ...

LPD 2 De leerlingen situeren de fotografie in de directe leefomgeving en binnen het kunstgebeuren uit verschillende kunststromingen, periodes en samenlevingen met aandacht voor de kenmerkende kunsthistorische elementen.

Samenhang tweede graad: II-Ges-da LPD 7, 8

- ✓ Je benadert dit best vanuit de beeldcultuur: publicitair, informatief, kunst, persoonlijke levenssfeer, foto en video ...
- ✓ Je kan wijzen op verschillende invalshoeken zoals zwart-wit fotografie, kleurenfotografie, reportage, portretfotografie ...
- ✓ Je kan dit benaderen vanuit verschillende media (analoge digitale of gedrukte beelden, gemanipuleerde beelden, samengestelde beelden ...)
- ✓ Je kan vertrekken vanuit de studie van een aantal belangrijke figuren, stromingen en beeldkenmerken.
- ✓ Je kan leerlingen laten participeren aan de kunstactualiteit (theater, opera, actuele vormen van kunst, multidisciplinaire kunsten, concerten ...).

LPD 3 De leerlingen tonen aan dat het onderwerp en de bedoeling van een kunstwerk op verschillende manieren en vanuit meerdere perspectieven geïnterpreteerd kan worden.

Samenhang eerste graad: De unieke ervaring van leerlingen met kunst en cultuur komt in de eerste graad aan bod; de leerlingen zijn vanuit de eerste graad vertrouwd met bedoelingen en onderwerpen van kunst- en cultuuruitingen.

- ✓ In de tweede graad leren leerlingen zich ook verplaatsen in het perspectief van medeleerlingen en kunstenaars. Ze ontdekken dat er daardoor meerdere lagen ontstaan in de interpretaties die mensen geven aan kunst- en cultuuruitingen.
- ✓ Er wordt ingezoomd op kunst als communicatiemiddel: de boodschap van het kunstwerk, de weg van de zender naar de ontvanger. Leerlingen ontcijferen en interpreteren de boodschap van de zender en van de ontvanger. Ze stellen vast dat de boodschap niet eenduidig is, iedereen ervaart de boodschap anders.
- ✓ Inductief: op basis van concrete voorbeelden van kunstwerken, verschillende kunstvormen.
- ✓ Je kan leerlingen laten vertrekken vanuit hun unieke ervaring met kunst en cultuur en zich laten verplaatsen in het perspectief van anderen. Ze ontdekken zo dat er

meerdere lagen (gelaagdheid) bestaan in hun interpretaties van de bedoelingen en de onderwerpen van kunst- en cultuuruitingen.

LPD 4 De leerlingen analyseren hoe vormgeving en inhoud elkaar onderling beïnvloeden in kunst.

LPD 5 De leerlingen tonen aan hoe kunstbeleving hun gedachten, gevoelens en gedrag beïnvloedt.

Samenhang eerste graad: in de eerste graad hebben leerlingen hun gedachten en gevoelens bij het waarnemen van kunst- en cultuuruitingen leren uitdrukken.

- ✓ In de tweede graad willen we leerlingen laten inzien welke invloed de interactie tussen de ervaring van de zintuiglijke waarneming, de eigen gedachten en eigen gevoelens bij het beschouwen van kunst- en cultuuruitingen kan hebben op hun gedrag. Door vorm te geven aan dit inzicht kunnen ze er zelf en ook met anderen over reflecteren.
- ✓ Het uitdrukken kan op diverse wijzen gebeuren: verwoorden, verbeelden, bewegen, verklanken.

LPD 6 De leerlingen drukken hun waardering voor inhoud en vormgeving van kunst- en cultuuruitingen uit.

- ✓ Het uitdrukken kan op diverse wijzen gebeuren: verwoorden, verbeelden, bewegen of verklanken.
- ✓ De leerlingen zijn bereid om een balans te zoeken tussen eigen voorkeuren en die van anderen die er mogelijk mee conflicteren.

LPD 7 De leerlingen verzamelen ideeën en inspiratie via allerhande informatiebronnen en hulpmiddelen:

- **online media;**
  - **geprinte media;**
  - **bezoeken van musea en tentoonstellingen.**
- ✓ Online media: je kan leerlingen laten zoeken naar werk van fotografen op websites/blogs/persagentschappen/onlinemusea/fotofestivals/ ...
  - ✓ Geprinte media: je kan werken met kranten en tijdschriften, fotoboeken ...
  - ✓ Je kan leerlingen gebruik laten maken van een schets- of ideeënboek of een online inspiratiemap laten aanleggen.
  - ✓ Je kan met de leerlingen een bibliotheek bezoeken om de collectie fotoboeken te bekijken.

LPD 8 De leerlingen reflecteren over fotografie, hun fotografisch product en dat van medeleerlingen.

- ✓ Je bouwt hier best een gemeenschappelijke taal op maar hou ook rekening met de eigen taal van de leerlingen.
- ✓ Je kan de nadruk leggen op het bespreken van eigen en andermans werk, individueel en in groep, mondeling en schriftelijk. Je kan hierbij de leerling handvaten aanreiken vanuit de theorie (zowel technisch maar ook inhoudelijk).
- ✓ Je kan aandacht besteden aan:
  - inhoud: onderwerp en bedoeling;
  - artistiek creatieproces;
  - vorm-, stijl-, en uitdrukkingskenmerken;
  - criteria zoals samenhang van vormgeving en inhoud/uniciteit van de esthetische ervaring;
  - koppeling van intentie aan vormgeving.
- ✓ Het bijhouden van een eigen portfolio (zie LPD 23) helpt hierbij, dit kan laagdrempelig via onlinemogelijkheden als een blog, een website, padlet ...
- ✓ Je kan dit benaderen vanuit de principes van de [Gestaltpsychologie](#) of d.m.v. [DBAE](#).

LPD 9 De leerlingen beargumenteren keuzes in hun [artistiek proces](#) en in hun creatie in dialoog met anderen.

Samenhang tweede graad: II-Ned-da LPD 9

- ✓ Je kan leerlingen met hun werk naar buiten laten komen (via bijvoorbeeld deelname aan fotofestivals of fotowedstrijden) zodat de dialoog bijna als vanzelfsprekend op gang komt.
- ✓ Je bouwt hier best een gemeenschappelijke taal op maar houdt ook rekening met de eigen taal van de leerlingen.
- ✓ Je kan dit zowel in voor- als in nabespreking toepassen.
- ✓ Je kan hier ook aandacht hebben voor het zoekende karakter van de leerlingen.

4.2 Proces van de fotografie

LPD 10 * De leerlingen vertrouwen op hun expressiemogelijkheden.

- ✓ De leerlingen verruimen hun expressieve mogelijkheden en groeien in hun zelfvertrouwen.
- ✓ Leerlingen werken aan een proces met vallen en opstaan, ze durven experimenteren.
- ✓ Je nodigt leerlingen uit om via verbale en non-verbale communicatie (beeld en audiovisuele, tekst) te werken.

- ✓ Je durft verwondering over het eigen werk, improvisatie en toevalligheden toelaten en waarderen.
- ✓ Leerlingen tonen zelfvertrouwen bij het presenteren.

LPD 11 De leerlingen bereiden de opnames voor: opdracht analyseren, ideeën verzamelen, materiaal, opnameapparatuur en toebehoren controleren.

- ✓ Je kan dit doen aan de hand van een bezoek aan vakbeurzen.
- ✓ Je kan leerlingen een schetsboek laten aanleggen of een moodboard laten maken.
- ✓ Je kan leerlingen de kostprijs van materiaal laten opzoeken om zo een inzicht te krijgen in de waarde ervan.
- ✓ Je kan aandacht besteden aan privacyregels, auteurs- en portretrecht.

LPD 12 De leerlingen verwerven inzicht in de basisprincipes van analoge en digitale fotografie:

- **bouw en werking van kleinbeeldcamera (spiegelreflex, systeemcamera);**
- **diafragma, sluiters, ISO, objectief, beeldscherpte, scherptediepte;**
- **witbalans;**
- **RAW/jpg.**

Samenhang tweede graad: II-Nat-da LPD 25

- ✓ Je kan hierbij een zelfgemaakte camera obscura gebruiken (analoog of digitaal).
- ✓ Je kan de link leggen met de principes van [stops](#).
- ✓ Je kan de ontwikkeling van een film demonstreren om de lichtwerking en de techniek van het ontwikkelen toe te lichten.
- ✓ Je kan inzicht in scherptediepte en diafragma meegeven door kleine tekst door een smalle opening te laten lezen.
- ✓ Je kan leerlingen fotogrammen laten maken.
- ✓ Je kan de compressie van jpg illustreren aan de hand van bestandsgrootte.

LPD 13 De leerlingen verwerven inzicht in licht, de eigenschappen van natuurlijke en kunstmatige lichtbronnen en licht meten.

- ✓ Je kan de relatie leggen tussen grootte van de lichtbron en afstand.
- ✓ Je kan aandacht besteden aan het karakter van licht (hard en zacht).
- ✓ Je kan leerlingen gebruik laten maken van een reflectiescherm.
- ✓ Je kan wijzen op kleurtemperatuur.

LPD 14 De leerlingen voeren een lichtmeting (opvallend en reflectief) uit.

- ✓ Je kan vertrekken vanuit de [zonnige f/16-regel](#).

- ✓ Je kan leerlingen gebruik laten maken van een grijskaart.
- ✓ Je kan wijzen op het belang van een histogram.

LPD 15 De leerlingen realiseren esthetisch, inhoudelijk en technisch kwalitatieve beelden waarbij de toepassingen gericht zijn op architecturale en landschapsfotografie, reportagefotografie, portretfotografie.

- ✓ Naast deze categorieën is er ruimte voor persoonlijk werk van de leerling.
- ✓ Je kan leerlingen wijzen op het belang van veel fotograferen en vooral ook in hun vrije tijd vaak te fotograferen.
- ✓ Je kan leerlingen aanzetten tot experimenteren met methodes en technieken en het inzetten op verwondering en verbeelding.
- ✓ Je stimuleert de leerlingen om vaak buiten de schoolmuren te komen, op pad te gaan in de omgeving. Diversiteit in locatie, in milieu ... strekt tot aanbeveling.
- ✓ Je kan leerlingen hun eigen werk laten vergelijken met het werk van professionele fotografen om het begrip 'kwalitatieve beelden' te duiden.

LPD 16 De leerlingen gebruiken strategieën om het creatieproces te ondersteunen.

- ✓ Je kan wijzen op het toepassen van een beschrijvingsmethodiek:
  - analyse van de inhoud: formeel en naar betekenis (onderwerp en thema, ontdekking en verwondering);
  - vorm-/compositieanalyse:
  - hoofdmotief en ondergeschikte elementen;
  - onderlinge samenhang en totaalindruk;
  - compositiestudies maken;
  - voorgrond, gemiddelde afstand en achtergrond;
  - standpunt;
  - kadrering;
  - evenwicht: licht-donker contrast, vormeigenschappen, detail.
- ✓ Je kan leerlingen andere referentiekaders laten opzoeken: tijdgeest, kunstenaar, functie, situering in de ruimte ...
- ✓ Je kan dit bijbrengen door middel van een syntheseverslag.
- ✓ Je kan de link leggen met het maken van schetsen:
  - studie naar fotografisch werk;
  - weergeven van verbeeldingsbeelden.

LPD 17 De leerlingen zetten hun opgedane ervaringen en hun artistieke talenten in voor een gemeenschappelijk project.

- ✓ Je kan hiervoor een fototentoonstelling organiseren in een buitenschoolse locatie, meewerken aan de opendeurdag van de school ...

LPD 18 De leerlingen realiseren de output voor projectie/beeldschermtoepassingen en digitale print.

- ✓ Je kan wijzen op het belang van resoluties.
- ✓ Je kan de leerlingen het verschil laten ervaren tussen dpi versus ppi.
- ✓ Je kan aandacht besteden aan een softproof.
- ✓ Je kan wijzen op het belang van kleurprofielen.

LPD 19 De leerlingen voeren basisonderhoud aan materiaal uit.

- ✓ Je kan aandacht besteden aan het ontwikkelen van de attitude om met zorg om te gaan met eigen en andermans materiaal.
- ✓ Je kan de link leggen met het doornemen van manuals.
- ✓ Je kan werken met de kalibratie van beeldschermen.

4.3 Beeldverwerking

LPD 20 De leerlingen bewerken beelden digitaal:

- **afbeeldingsgrootte en resolutie;**
  - **helderheid, contrast en kleur;**
  - **maken van selecties;**
  - **retouche van beelden.**
- ✓ Je kan wijzen op het bestaan van zowel betalende als gratis beeldbewerkingsprogramma's.

LPD 21 De leerlingen passen databeheer toe op het zelf genomen en aangeleverde beeldmateriaal.

- ✓ Je kan hierbij gebruik maken van een workflowpakket en wijzen op het belang van metadata.
- ✓ Je kan hierbij wijzen op het principe van het nemen van een back-up.
- ✓ Je kan aandacht besteden aan cloudopslag.
- ✓ Je kan de leerlingen het verschil laten ervaren tussen jpg vs. RAW vs. dng.

4.4 Presenteren

LPD 22 De leerlingen zetten presentatietechnieken in om hun artistiek werk te versterken.

- ✓ Je kan de leerlingen laten deelnemen aan fotofestivals/tentoonstellingen.
- ✓ Je kan wijzen op het gebruik van een online representatie.

- ✓ Je kan hierbij leerlingen ook passe-partouts laten snijden, foto's kleven, monteren, ophangen in een kleine tentoonstelling.

LPD 23 De leerlingen stellen een portfolio samen van eigen fotografisch materiaal.

- ✓ Je kan de leerlingen dit zowel online (site/blog/ ...) als via een portfolioboek laten doen.

5 Lexicon

Artistiek proces

Tijdens het artistiek proces versterken beschouwen, creëren en reflecteren elkaar. Leerlingen ontwikkelen creatief vermogen in een iteratief proces waarin creatieve maak- en denkstrategieën centraal staan. Leerlingen nemen waar, interpreteren, experimenteren, werken uit, reflecteren, sturen bij, presenteren ... Creëren betekent vormgeving onderzoeken zoals diverse technieken uitproberen, materialen combineren, met bouwstenen experimenteren. Het artistiek proces veronderstelt affectieve doelen zoals doorzetten, genieten, durf tonen, fierheid tonen. (naar curriculum.nu).

Gestaltpsychologie

De principes uit de gestaltpsychologie beschrijven de manier waarop menselijke waarneming werkt en hoe we betekenis toekennen aan objecten en gebeurtenissen:

- nabijheid,
- gelijkens,
- continuering,
- geslotenheid,
- figuur-achtergrond,
- symmetrie,
- eenvoud,
- contrast.

Discipline Based Art Education

Discipline Based Art Education, kortweg D.B.A.E. gaat ervan uit dat de kunsteducatie binnen het onderwijs effectiever kan worden gemaakt door het gebruik van concepten en activiteiten uit een aantal verwante kunsttheoretische disciplines, namelijk kunstproductie, kunstgeschiedenis, kunstkritiek en esthetica.

Kunst- en cultuuruitingen

Kunstuitingen is een verzamelnaam voor de 5 artistieke vormen: beeld, dans, media, muziek, woord/drama
Cultuuruitingen zijn gewoonten, gebruiken, traditie, religie, symbolen, rituelen ...
Bijvoorbeeld: game, graffiti, kledij, landschap, religieuze feestdagen, feesten, gastronomie ....

Stops

Een stop is een verdubbeling of halvering van de hoeveelheid licht dat de sensor van de camera bereikt bij het maken van een foto.

Zonnige f/16-regel

Deze regel zegt dat bij een zonnige dag zonder bewolking de juiste sluitertijd bij diafragma f16 gelijk is aan 1/ISO seconde. Dus bij een gevoeligheid van ISO 100 is de sluitertijd 1/100 sec. of afgerond in hele stops: 1/125 seconde.

6 Basisuitrusting

Basisuitrusting verwijst naar de infrastructuur en het (didactisch) materiaal die beschikbaar moeten zijn voor de realisatie van de leerplandoelen.

Om de leerplandoelen te realiseren dient de school minimaal de hierna beschreven infrastructuur en materiële en didactische uitrusting ter beschikking te stellen die beantwoordt aan de reglementaire eisen op het vlak van veiligheid, gezondheid, hygiëne, ergonomie en milieu. We adviseren de school om de grootte van de klasgroep en de beschikbare infrastructuur en uitrusting op elkaar af te stemmen.

6.1 Infrastructuur

Een lokaal

- dat qua grootte, akoestiek en inrichting geschikt is om communicatieve werkvormen te organiseren;
- met een (draagbare) computer waarop de nodige software en audiovisueel materiaal kwaliteitsvol werkt en die met internet verbonden is;
- met de mogelijkheid om (bewegend beeld) kwaliteitsvol te projecteren;
- met de mogelijkheid om geluid kwaliteitsvol weer te geven;
- met de mogelijkheid om draadloos internet te raadplegen met een aanvaardbare snelheid;
- met een bergruimte met de nodige nutsvoorzieningen om materiaal/grondstof te stapelen, leermiddelen op te bergen, materiaal op te bergen, didactisch materiaal op te bergen en onderhoudsmateriaal op te bergen ...

6.2 Materiaal, toestellen, machines en gereedschappen beschikbaar in de infrastructuur

Het aanwezige materiaal is voldoende voor de grootte van de klasgroep.

- toegang tot digitaal printstation met digitale kleurenprinter, gekalibreerd scherm en computer;
- snijmatten en snijlatten;
- lichtmeter.

6.3 Materiaal en gereedschappen waarover elke leerling moet beschikken

Om de leerplandoelen te realiseren beschikt elke leerling minimaal over onderstaand materiaal. De school bespreekt in de schoolraad wie (de school of de leerling) voor dat materiaal zorgt. De school houdt daarbij uitdrukkelijk rekening met gelijke kansen voor alle leerlingen.

- per leerling een actueel computersysteem met de nodige software voor digitale beeldbewerking. De gebruikte programma's werken met een aanvaardbare performantie op dit computersysteem. Dit computersysteem is verbonden met internet als dit vereist is voor de doelen;
- per leerling een digitaal opname-apparaat.

7 Concordantie

De concordantietabel geeft aan welke leerplandoelen eindtermen (ET), cesuurdoelen (CD) en doelen die leiden naar één of meer beroepskwalificaties (BK) realiseren. [\[zie disclaimer\]](#)

Leerplandoel	Eindtermen, cesuurdoelen en doelen die leiden naar een of meer beroepskwalificaties
0	BK 1.1; BK 1.2; BK 1.3; BK 1.4
1	ET 16.1; ET 16.2
2	CD 4.8.1
3	ET 16.3
4	ET 16.4
5	ET 16.5
6	ET 16.6
7	CD 4.2.1; BK 2.1
8	CD 4.4.2
9	CD 4.4.1; BK 2.2
10	CD 4.1.1
11	BK 2.1; BK 2.4
12	BK 2.3
13	CD 4.2.1
14	--
15	ET 16.7; CD 4.2.1; BK 2.4; BK 2.5

16	CD 4.2.2
17	CD 4.5.1
18	BK 2.9
19	BK 2.6
20	BK 2.7
21	BK 2.8
22	CD 4.6.1; CD 4.6.2; BK 2.10
23	BK 2.11

7.1 Eindtermen

16.1 °De leerlingen tonen interesse voor elkaars kunst- en cultuuruitingen.

16.2 De leerlingen lichten hun interesse voor kunst- en cultuuruitingen toe.

Met inbegrip van kennis

*Conceptuele kennis

- Kunst- en cultuuruitingen zoals dans, film, game, graffiti, kledij, landschap, lied
- Culturele persoonlijkheid zoals in keuzes in kledij, muziek, taal
- Unicité van een esthetische ervaring
- Rol van aversie, empathie en respect in wederzijds begrip

*Metacognitieve kennis

- Eigen culturele persoonlijkheid

Met inbegrip van dimensies eindterm

Cognitieve dimensie: beheersingsniveau begrijpen

16.3 De leerlingen illustreren op basis van waarnemingen van kunst- en cultuuruitingen gelijkenissen en verschillen in hun interpretatie van bedoeling en onderwerp.

Met inbegrip van kennis

*Conceptuele kennis

- Zintuigelijk waarneembare kenmerken zoals beweging, geur, klank, kleur
- Onderwerpen van kunst- en cultuuruitingen zoals dood, het alledaagse, geboorte, geschiedenis, liefde, leven, rituelen
- Bedoelingen van kunst- en cultuuruitingen zoals aanklaarten, confirmeren, commercieel voordeel halen, decoreren, entertainen, identiteit vormgeven, informeren, in vraag stellen, maatschappelijk belang dienen, praktisch gebruiken, revolteren, schoonheid creëren
- Gelaagdheid bij interpretatie van onderwerpen van kunst- en cultuuruitingen
- Gelaagdheid van de interpretatie van bedoelingen van kunst- en cultuuruitingen
- Unicité van een esthetische ervaring

*Procedurele kennis

- Waarnemen van kunst- en cultuuruitingen
- Geven van betekenis aan kunst- en cultuuruitingen
- Hanteren van meerdere perspectieven (multiperspectiviteit)
- Toepassen van uitdrukkingwijzen zoals verwoorden, verbeelden, bewegen en verklanken

Met inbegrip van dimensies eindterm

Cognitieve dimensie: beheersingsniveau begrijpen

16.4 De leerlingen analyseren het zintuiglijk waarneembare van kunst- en cultuuruitingen in interactie met de bedoelingen en de onderwerpen ervan.

Met inbegrip van kennis

*Conceptuele kennis

- Vormgeving, inhoud, uitdrukkingvorm, expressie
- Kunst- en cultuuruitingen zoals dans, film, game, graffiti, kledij, landschap, lied
- Zintuiglijk waarneembare kenmerken zoals beweging, geur, klank, kleur
- Onderwerpen van kunst- en cultuuruitingen zoals dood, het alledaagse, geboorte, geschiedenis, liefde, leven, rituelen
- Bedoelingen van kunst- en cultuuruitingen zoals aanklaarten, confirmeren, commercieel voordeel halen, decoreren, entertainen, identiteit vormgeven, informeren, in vraag stellen, maatschappelijk belang dienen, praktisch gebruiken, revolteren, schoonheid creëren
- Invloed van waarden, normen en gewoontes

*Procedurele kennis

- Toepassen van methodes voor het analyseren van de interactie tussen de betekenis van het zintuiglijk waarneembare, de bedoelingen en de onderwerpen van kunst- en cultuuruitingen zoals beoogde en reële impact
- Toepassen van uitdrukkingwijzen zoals verwoorden, verbeelden, bewegen en verklanken

Met inbegrip van dimensies eindterm

Cognitieve dimensie: beheersingsniveau analyseren

16.5 De leerlingen drukken uit hoe kunst- en cultuuruitingen hun gedachten, gevoelens en gedrag beïnvloeden.

Met inbegrip van kennis

*Conceptuele kennis

- Interactie tussen waarnemingen, gedachten, gevoelens en gedragingen
- De invloed van tijd, ruimte, maatschappelijke positie en persoonskenmerken

*Procedurele kennis

- Toepassen van uitdrukkingwijzen zoals verwoorden, verbeelden, bewegen en verklanken

*Metacognitieve kennis

- Eigen gedachten, gevoelens en gedrag

Met inbegrip van dimensies eindterm

Cognitieve dimensie: beheersingsniveau analyseren

16.6 De leerlingen drukken vanuit hun ervaring met creatieprocessen hun waardering uit voor inhoud en vormgeving van kunst- en cultuuruitingen.

Met inbegrip van kennis

*Feitenkennis

- Vormgeving: artistieke bouwstenen, technieken en materialen vermeld in de feitenkennis van eindterm 16.7

*Conceptuele kennis

- Criteria om waardering uit te drukken
  - > Vormgeving: artistieke bouwstenen, technieken en materialen vermeld in de feitenkennis van eindterm 16.7
  - > Samenhang van vormgeving en inhoud
  - > Unicité van een esthetische ervaring

*Procedurele kennis

- Toepassen van uitdrukkingwijzen zoals verwoorden, verbeelden, bewegen en verklanken

*Metacognitieve kennis

- Eigen expressieve ervaring met het creatieproces

Met inbegrip van dimensies eindterm

Cognitieve dimensie: beheersingsniveau evalueren

Affectieve dimensie^o: Handelen vanuit een persoonlijk kader waarin voorkeuren voor waarden, opvattingen, gedragingen, gebeurtenissen, informatie, taken, strategieën ... geïnternaliseerd zijn, maar waarbij nog aandacht nodig is voor de balans tussen conflicterende aspecten

16.7 De leerlingen creëren artistiek werk vanuit hun verbeelding.

Met inbegrip van kennis

*Feitenkennis

- Afhankelijk van de gekozen kunst- en cultuuruitingen terminologie met betrekking tot beeld, muziek, drama, dans of audiovisuele media, apart of gecombineerd

In het geval van

- > Beeld
  - Bouwstenen zoals compositie, kleur, licht, lijn, ruimte, textuur, vorm
  - Technieken: twee- en driedimensioneel zoals boetsen, fotograferen, maquettes maken, met textiel werken, schilderen
  - Materialen zoals klei, licht, papier, recuperatiematerialen, steen, verf
- > Muziek
  - Bouwstenen zoals dynamiek, klankkleur, melodie, ritme, samenklank, structuur, tempo, vorm
  - Technieken zoals body percussion, improvisatie, samenzang
  - Materialen zoals instrumenten, lichaam, stem, voorwerpen
- > Drama
  - Bouwstenen zoals rol, ruimte, structuur, samenspel, tijd

- Technieken zoals clownerie, figurentheater, improvisatie, mime, teksttheater
- Materialen zoals decor, geluid, kostuums, lichaam, taal
- > Dans
  - Bouwstenen zoals kracht, ruimte, relatie, tijd
  - Technieken zoals bewegingsreeks, choreografie, dansexpressie, dansimprovisatie
  - Materialen zoals decor, geluid, lichaam, voorwerpen
- > Audiovisuele media
  - Bouwstenen zoals camerabeweging, geluid, kader, licht, montage
  - Technieken zoals montage, opname, sonorisatie
  - Materialen zoals microfoon, montageunit, smartphone

*Conceptuele kennis

- Inhoud: onderwerp en bedoeling
- Artistiek creatieproces
- Elementaire artistieke vaktaal: samenhang, herhaling, contrast, verwachting, verrassing
- Afhankelijk van de gekozen kunst- en cultuuruitingen terminologie met betrekking tot beeld, muziek, drama, dans of audiovisuele media, apart of gecombineerd

In het geval van

- > Beeld
  - Bouwstenen zoals compositie, kleur, licht, lijn, ruimte, textuur, vorm
  - Technieken: twee- en driedimensioneel zoals boetseren, fotograferen, maquettes maken, met textiel werken, schilderen
  - Materialen zoals klei, licht, papier, recuperatiematerialen, steen, verf
- > Muziek
  - Bouwstenen zoals dynamiek, klankkleur, melodie, ritme, samenklank, structuur, tempo, vorm
  - Technieken zoals body percussion, improvisatie, samenzang
  - Materialen zoals instrumenten, lichaam, stem, voorwerpen
- > Drama
  - Bouwstenen zoals rol, ruimte, structuur, samenspel, tijd
  - Technieken zoals clownerie, figurentheater, improvisatie, mime, teksttheater
  - Materialen zoals decor, geluid, kostuums, lichaam, taal
- > Dans
  - Bouwstenen zoals kracht, ruimte, relatie, tijd
  - Technieken zoals bewegingsreeks, choreografie, dansexpressie, dansimprovisatie
  - Materialen zoals decor, geluid, lichaam, voorwerpen
- > Audiovisuele media
  - Bouwstenen zoals camerabeweging, geluid, kader, licht, montage
  - Technieken zoals montage, opname, sonorisatie
  - Materialen zoals microfoon, montageunit, smartphone

*Procedurele kennis

- Selecteren van ideeën zoals bij eigen gedachten en gevoelens stilstaan, artistieke werken bestuderen, indrukken of objecten verzamelen
- Koppelen van de eigen bedoeling aan vormgeving via methodes zoals trial and error, try-out
- Gebruiken van basistechnieken van de gekozen discipline

*Metacognitieve kennis

- Eigen expressieve ervaring met het creatieproces

- Eigen verbeelding

Met inbegrip van dimensies eindterm

Cognitieve dimensie: beheersingsniveau creëren

Affectieve dimensie°: Handelen vanuit een persoonlijk kader waarin voorkeuren voor waarden, opvattingen, gedragingen, gebeurtenissen, informatie, taken, strategieën ... geïnternaliseerd zijn, maar waarbij nog aandacht nodig is voor de balans tussen conflicterende aspecten

7.2 Cesuurdoelen

4.1.1 De leerlingen vertrouwen op hun expressiemogelijkheden.° (attitudinaal)

4.2.1 De leerlingen komen actief tot artistieke creaties, benaderingen en inzichten.

Met inbegrip van kennis

*Feitenkennis

- Vakterminologie inherent aan de afbakening van het cesuurdoel

*Conceptuele kennis

Met betrekking tot de gekozen artistieke expressievorm: beeld, muziek, drama, dans of audiovisuele media of een combinatie ervan

- Vorm-, stijl- en uitdrukkingskenmerken van kunststromingen en kunstenaars
- Artistiek parcours

In het geval van:

- Beeld:
  - > Bouwstenen in al hun zintuiglijke aspecten: compositie (zoals lijn, vorm), textuur, ruimte, kleur en licht.
  - > Technieken:
    - tweedimensioneel: tekenen, fotograferen, printen
    - driedimensioneel zoals installatie bouwen, printen, boetseren, maquettes maken, met textiel werken, digitale technieken hanteren
  - > Materialen: digitale tools en analoge middelen zoals klei, verf, licht, steen, papier, textiel, metaal, hout, recuperatiematerialen
- Muziek:
  - > Bouwstenen: ritme, tempo, dynamiek, klankkleur, melodie, samenklank, structuur en vorm, harmonie
  - > Technieken: uitvoeren in diverse vormen zoals solo, ensemble, samenzang, samenspel, improvisatie, variëren, versieren
  - > Materialen: digitale en analoge instrumenten, lichaam, stem
- Drama:
  - > Bouwstenen: personage, tijd, ruimte, structuur van verhaal of scène, verbale en non-verbale expressie, emotie
  - > Technieken: theatrale stijlen, improvisatie en theatercodes, inleving en samenspel
  - > Materialen: lichaam, stem, taal, kostuum, decor, rekwisieten, digitale tools
- Dans:

- > Bouwstenen: lichaam, ruimte, tijd, dynamische bewegingskwaliteiten, muzikaliteit, inleving
- > Technieken: klassieke en hedendaagse danstechnieken, improvisatie, basisprincipes van compositie en choreografie
- > Materialen: lichaam, licht, digitale tools, muziek, decor, kostuum
- Audiovisuele media:
  - > Bouwstenen: kader, camerabeweging, montage, licht en geluid
  - > Technieken: scenario, opname, montage, sonorisatie
  - > Materialen: digitale en analoge tools

*Procedurele kennis

- Toepassen van werkwijzen om ideeën en inspiratie te verzamelen: artistieke creaties bestuderen, verzamelen van indrukken of objecten, documenteren zoals fotograferen, schetsen, luisteren of kijken naar opnames, maken van opnames, naar concerten gaan, naar voorstellingen gaan, lezen
- Exploreren en experimenteren met de eigen en andere artistieke expressievormen
- Verkennen van artistieke bouwstenen, technieken en materialen in functie van de te creëren betekenis of van het te bereiken effect

Met inbegrip van dimensies eindterm

Cognitieve dimensie: Creëren

4.2.2 De leerlingen exploreren expressiemogelijkheden van artistieke bouwstenen, technieken en materialen.

Met inbegrip van kennis

*Feitenkennis

*Conceptuele kennis

- Vormgeving: artistieke bouwstenen, technieken en materialen vermeld in de conceptuele kennis van cesuurdoel 4.2.1*
- Samenhang en relaties tussen bouwstenen, technieken en materialen
- Inhoud: onderwerp en bedoeling
- Artistiek creatieproces

*Procedurele kennis

- Exploreren van de expressiemogelijkheden van artistieke bouwstenen, technieken en materialen zoals met verschillende materialen dezelfde effecten bekomen, met dezelfde technieken verschillende effecten bekomen, verschillende composities maken
- Toepassen van werkwijzen om ideeën en inspiratie te verzamelen zoals artistieke werken bestuderen, indrukken verzamelen, objecten verzamelen, noteren, documenteren

*Metacognitieve kennis

Met inbegrip van dimensies eindterm

Cognitieve dimensie: Analyseren

4.4.1 De leerlingen beargumenteren keuzes in hun artistiek proces en in hun creatie in dialoog met anderen.

Met inbegrip van kennis

*Feitenkennis

- Vakterminologie inherent aan de afbakening van het cesuurdoel

*Conceptuele kennis

- Kunstvormspecifieke bouwstenen, technieken en materialen vermeld in de conceptuele kennis van het cesuurdoel *4.2.1

*Procedurele kennis

- Toepassen van methodes om hun artistiek proces en hun creatie te analyseren zoals vanuit meerdere perspectieven benaderen, afstand nemen, vergelijken
- Toepassen van methodes om in dialoog te gaan over hun artistiek proces en hun creatie zoals verwoorden, verbeelden, bewegen en verklanken

Met inbegrip van dimensies eindterm

Cognitieve dimensie: Evalueren

4.4.2 De leerlingen reflecteren aan de hand van criteria over hun artistiek product en proces en dat van hun medeleerlingen.

Met inbegrip van kennis

* Feitenkennis

- Vakterminologie inherent aan de afbakening van het cesuurdoel

* Conceptuele kennis

- Inhoud: onderwerp en bedoeling
- Artistiek creatieproces
- Vorm-, stijl- en uitdrukkingskenmerken van kunstenaars
- Criteria
  - o Koppeling van intentie aan vormgeving
  - o Elementaire artistieke vaktaal: samenhang, herhaling, contrast, verwachting en verrassing
- Kunstvormspecifieke bouwstenen, technieken en materialen vermeld in de conceptuele kennis van cesuurdoel 4.2.1

* Procedurele kennis

- Toepassen van reflectievaardigheden
- Verwerken van feedback in eigen creaties

* Metacognitieve kennis

- Eigen artistieke mogelijkheden en voorkeuren

Met inbegrip van dimensies eindterm

- Cognitieve dimensie: beheersingsniveau evalueren

4.5.1 De leerlingen zetten hun deskundigheid en hun artistieke talenten in voor een gemeenschappelijk doel of project.

Met inbegrip van kennis

*Feitenkennis

- Vakterminologie inherent aan de afbakening van het cesuurdoel

*Conceptuele kennis

- Kunstvormspecifieke bouwstenen, technieken en materialen vermeld in de conceptuele kennis van het cesuurdoel *4.2.1

*Procedurele kennis

- Toepassen van methodes om hun deskundigheid en hun artistieke talenten en die van anderen af te stemmen op een gemeenschappelijk doel of project zoals oog hebben voor de talenten en eigenheid van anderen, meerwaarde halen uit complementariteit

Met inbegrip van dimensies eindterm

Cognitieve dimensie: Creëren

4.8.1 De leerlingen analyseren kunstuitingen van eenzelfde artistieke expressievorm uit verschillende kunststromingen, periodes en samenlevingen.

Met inbegrip van kennis

*Feitenkennis

- Vakterminologie inherent aan de afbakening van het cesuurdoel waaronder de zeven periodes van het courante westerse historische referentiekader

*Conceptuele kennis

- Bouwstenen, technieken en materialen van kunstuitingen
- Kenmerkende kunsthistorische elementen zoals een schoonheidsideaal, het vakmanschap, het artistiek parcours, de economische waarde, de aandacht voor de vorm, de mate van weerspiegeling of vervreemding van de maatschappij, de stijlkenmerken, de rol van de opdrachtgever(s), de rol in beeldvorming, de rol in opinievorming, de betekenissen, de genderdimensie

*Procedurele kennis

- Hanteren van meerdere perspectieven (multiperspectiviteit)
- Toepassen van analysemethoden zoals visuele, auditieve en materiële analyse

Met inbegrip van context

- Het cesuurdoel wordt gerealiseerd met een artistieke expressievorm eigen aan de studierichting.

Met inbegrip van dimensies eindterm

Cognitieve dimensie: Analyseren

7.3 Doelen die leiden naar een of meer beroepskwalificaties

1.1 Werken in een teamverband (organisatiecultuur, communicatie, procedures)

1.2 Kwaliteitsbewust handelen

1.3 Economisch en duurzaam handelen

1.4 Veilig, ergonomisch en hygiënisch handelen

2.1 De leerlingen plannen en bereiden de eigen werkzaamheden of activiteiten voor.

2.2 De leerlingen communiceren functioneel in het Nederlands

met aandacht voor: vakjargon.

2.3 De leerlingen illustreren ontwikkelingen binnen de sector

met aandacht voor:

- maatschappelijke en artistieke tendensen;
- techniek.

2.4 De leerlingen bereiden de opnames voor

met inbegrip van kennis van:

- de basisprincipes van fotografie; lichtmeting;
- opnamemateriaal en cameratypes;

met aandacht voor:

- locatievoorbereiding;
- compositie.

2.5 De leerlingen realiseren creatieve, esthetisch, inhoudelijk en technisch kwalitatieve beelden met aandacht voor: buitenopnames.

2.6 De leerlingen voeren basisonderhoud aan materieel en materiaal uit.

2.7 De leerlingen passen beeldbewerking toe

met inbegrip van kennis van:

- colormanagement;
- domeinspecifieke software.

2.9 De leerlingen realiseren de output voor projectie-/beeldschermtoepassingen en digitale print

met inbegrip van kennis van: colormanagement.

2.10 De leerlingen presenteren het eigen werk

met aandacht voor:

- selectie;
- compositie;
- lay-out van bijschriften en titels.

2.11 De leerlingen stellen een portfolio samen van eigen fotografisch materiaal

met inbegrip van kennis van: technieken om portfolio's samen te stellen;

met aandacht voor: diverse kanalen.

Inhoud

1	Algemene inleiding	5
1.1	Het leerplanconcept: vijf uitgangspunten	5
1.2	De vormingscirkel – de opdracht van secundair onderwijs	5
1.3	Ruimte voor leraren(teams) en scholen	6
1.4	Differentiatie	7
1.5	Opbouw van de leerplannen.....	8
1.6	Tot slot	8
2	Situering	9
2.1	Samenhang in de tweede graad	9
2.1.1	Samenhang binnen de studierichting Fotografie.....	9
2.2	Plaats in de lessentabel.....	9
3	Pedagogisch-didactische duiding	9
3.1	Fotografie en het vormingsconcept.....	9
3.2	Krachtlijnen	10
3.3	Opbouw.....	11
3.4	Leerlijnen.....	11
3.4.1	Samenhang met de derde graad.....	11
3.5	Aandachtspunten	12
4	Leerplandoelen	12
4.1	Esthetiek van de fotografie	13
4.2	Proces van de fotografie	16
4.3	Beeldverwerking	19
4.4	Presenteren.....	19
5	Lexicon	20
6	Basisuitrusting	21
6.1	Infrastructuur	21
6.2	Materiaal, toestellen, machines en gereedschappen beschikbaar in de infrastructuur	21
6.3	Materiaal en gereedschappen waarover elke leerling moet beschikken	22
7	Concordantie	22
7.1	Eindtermen.....	23
7.2	Cesuurdoelen	27
7.3	Doelen die leiden naar een of meer beroepskwalificaties	30

